

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

ОБИНОЧНА ЗОРЯНА ВАСИЛІВНА

УДК 725.54

**АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНА ОРГАНІЗАЦІЯ
РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ ШОТЕРАПІЇ**

18.00.02 – Архітектура будівель і споруд

Автореферат дисертації
на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури

Київ – 2020

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Київському національному університеті будівництва і архітектури Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник:

доктор архітектури, професор
Ковальська Гелена Леонідівна,
Київський національний університет
будівництва і архітектури,
завідувач кафедри теорії архітектури

Офіційні опоненти:

доктор архітектури, доцент
Жовква Ольга Іванівна, головний
спеціаліст Департаменту містобудування
та архітектури виконавчого органу
Київської міської ради КМДА м. Київ

кандидат архітектури, старший
науковий співробітник
Бармашина Людмила Миколаївна,
Національний авіаційний університет,
доцент кафедри архітектури

Захист роботи відбудеться «17» грудня 2020 р. о 15:00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.056.02 у Київському національному університеті будівництва і архітектури за адресою: 03037, м. Київ, Повітрофлотський проспект, 31, аудиторія 466.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Київського національного університету будівництва і архітектури, за адресою: 03037, м. Київ, Повітрофлотський проспект, 31

Автореферат розісланий «17» листопада 2020 р.

В.о. вченого секретаря
спеціалізованої вченої ради,

Ю. В. Третяк

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження зумовлена потребою широкого застосування методу іпотерапії в медичних та реабілітаційних установах України. Адже, з кожним роком кількість людей, яким потрібна реабілітація, все збільшується. На даний час це діти та дорослі, які мають інвалідність, пенсіонери, спортсмени, воїни АТО та діти-переселенці з воєнних територій. Існує безліч реабілітаційних центрів та методів лікування. Одним із таких методів є «іпотерапія». Лікування проводиться за допомогою коня.

Сьогодні в Україні та світі є багато закладів, які надають послуги з іпотерапії. В більшості з них іпотерапія слугує додатковим методом лікування. Та є і такі заклади, які ставлять іпотерапію в один ряд із найпріоритетнішими зі всіх своїх послуг. На даний час такий метод лікування застосовується при кінноспортивних комплексах, санаторіях, при дитячих таборах, а також у реабілітаційних центрах, які розширили свою територію, добудувавши потрібні приміщення для утримання коней, що дозволило збільшити види послуг. Більшість із них об'єднує спільна проблема - це брак необхідних умов для тривалого та, головне, безперешкодного перебування людей, що бажають оздоровитися, хоча у таких заняттях, зазвичай, мають потребу саме інваліди, а також відсутність необхідних умов для навчання коней та персоналу цьому методу лікування. Тому є гостра проблема дослідження таких закладів та виявлення всіх негативних моментів планування та розвитку.

Актуальність порушеної теми базується на положеннях Конституції України, Закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» (від 21.10.91), Закону України «Про внесення змін до закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» (від 31.05.05), «Державної програми щодо забезпечення безперешкодного доступу людей з обмеженими фізичними можливостями до об'єктів житлового та громадського призначення» (від 4.06.03), Указу Президента України «Про Національну програму професійної реабілітації та зайнятості осіб з обмеженими фізичними можливостями на 2001-2005 роки» та «Про соціальні послуги», Державної цільової програми «Національний план дій з реалізації Конвенції про права інвалідів» на період до 2020 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України (від 1.08.2012 р.), ДБН В.2.2-17:2006 «Будинки і споруди. Доступність будинків і споруд для маломобільних груп населення», Наказом Міністерства охорони здоров'я № 286, який висвітлює необхідність застосування методу іпотерапії у дітей з церебральним паралічем та іншими органічними ураженнями головного мозку, які супроводжуються руховими порушеннями» (09.04.2013р.), та інших нормативно-правових актів, загальна кількість яких становить понад дві тисячі.

Для вирішення поставленої проблеми в дисертаційному дослідженні проаналізовано теоретичні, типологічні питання щодо організації процесу іпотерапії, а також наукові роботи, пов'язані із організацією архітектурного середовища для людей з обмеженими можливостями. Як приклад було взято

праці вітчизняних та зарубіжних науковців, які досліджували іпотерапію з архітектурної, медичної, психологічної та соціальної точок зору.

Наукових праць, присвячених дослідженню архітектури закладів з напрямком іпотерапії досі не створено, що спричинює гостру потребу в таких дослідженнях. Проте, для висвітлення даної теми слід виділити дослідження, частково дотичні до даної тематики.

Серед фундаментальних наукових робіт організації проектування та будівництва закладів для людей з обмеженими фізичними можливостями слід відмітити наукові публікації докт. арх. В. В. Куцевича, в яких визначено основні напрямки досліджень в даній галузі та надано певні рекомендації стосовно їх проектування. Також багато дослідників вивчало питання щодо проектування фізкультурно-оздоровчих закладів, реабілітаційних центрів, серед них можна виділити праці: Г. І. Дорохіної, І. Л. Кравченко, В. О. Малащенко, Я. С. Родик, О. В. Прокопенка, С. Ф. Наумова. Певний зв'язок з проблемою, що досліджується мають роботи: Ю. В. Складенка, І. О. Данчака, Омара Мустафи Ахмада Аломарі. Проблеми типології та просторової організації об'єктів для маломобільних груп населення розглянуто у працях: Л. М. Бармашиної, Х. Ю. Калмета, Н. Б. Мезенцевої, А. Я. Нікольської, О. Я. Смирнової, В. К. Степанова. Серед окремих наукових досліджень стосовно формування центрів іпотерапії необхідно відзначити роботи: Л. М. Бармашиної та Ю. Неживової, В. А. Ніколаєнко, Ю. О. Петрук. Питання проектування центрів реабілітації для учасників АТО порушуються в роботах: І. В. Булах, С. С. Кисіль, В. С. Донченко, К. А. Маренкова. Історію формування, номенклатуру споруд іподрому та принципи архітектурно-планувальної організації розглянуто в працях: А. О. Горіної, Н. І. Брунова, М. С. Іванова, Л. Н. Леонтєвої, А. М. Булгакова, Р. Виршило, Є. Нойферта, В. І. Райко, С. В. Нестеренко. Найбільш наближений зв'язок із тематикою даного дослідження має наукова робота Д. Д. Зибіни, в якій частково розглянуті кінноспортивні комплекси медичної спрямованості. Можна виділити ще кілька зарубіжних наукових праць, в яких порушено питання іпотерапії: Кастро Вільякорта, Карини (Castro Villacorta, Karina), Клаудії Кав'єр Абарки (Cavieres Abarca, Claudia), Стефанії Гулі.

Для даної роботи, в якій досліджуються питання проектування реабілітаційних центрів іпотерапії, окрім наукових робіт у галузі архітектури, вагоме значення має також дослідження іпотерапії з медичної, психологічної та соціальної сторони. Серед них можна виділити роботи Г. В. Дрьомової, Andrea Filipa Lucas Dias, Е. В. Устінової, Г. Г. Орлової, Н. С. Роберта, І. Гончаренка, М. Ш. Лорії, Д. М. Цверави.

Таким чином, вивчення різноманітних матеріалів, які стосуються іпотерапії, дозволяє зробити висновок про те, що на даний час все ще продовжується процес впровадження іпотерапії у різних закладах. Це стосується і світу, і України зокрема. Теоретичних і методичних напрацювань у галузі центрів іпотерапії є надзвичайно мало. Слід відзначити, що проектування реабілітаційних закладів та регулювання правил їх експлуатації на території України відбувається на основі

відповідних нормативних документів (архітектурно-будівельних, технічних та пов'язаних з лікувальною та реабілітаційною діяльністю).

Проведений аналіз наукових досліджень дав змогу виявити, що на сьогодні не існує праць, в яких було б опрацьовано питання архітектурно-планувальної організації реабілітаційних центрів іпотерапії. Дуже мало авторів порушують питання організації такого роду закладів. Разом з тим, в сучасних соціально-економічних відносинах найважливішою є соціальна, трудова та фізична реабілітація інвалідів та інших маломобільних груп населення, що відповідає чинним законам про захист інвалідів. Тому вивчення даної теми є необхідним та своєчасним.

Досліджуючи вже існуючі заклади, в яких надається послуга з іпотерапії, автором виведено поняття «реабілітаційний центр іпотерапії» – це окремий вид реабілітаційного центру, в якому пріоритетним лікуванням є іпотерапія (лікування за допомогою коня), який, окрім набору приміщень для цілорічного або тимчасового перебування відвідувачів, включає групи приміщень для проживання коней, критий та/або відкритий манеж для занять. У закладі може здійснюватись медико-соціальна, психолого-педагогічна та соціальна реабілітація, іпотерапія всіх форм, або частково вибраних, тут може функціонувати науково - освітній центр, а також різноманітні послуги з дозвілля і відпочинку.

Враховуючи це, актуальною є потреба розробки теоретичних положень і практичних рекомендацій з проектування та спорудження реабілітаційних центрів іпотерапії, як самодостатніх закладів, в яких може проходити комплексна реабілітація, що базується на методі іпотерапії, що на даний час є одним із нових перспективних напрямків у розвитку спеціальних методів реабілітації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконується згідно з міжнародними конференціями, державними програмами і законодавчими актами. Зокрема, виконано на основі положень Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» 6 жовтня 2005 року № 2961-IV.

Робота, її висновки і результати виконані в межах науково-дослідної роботи «Проблеми теорії, історії регіональної архітектури та містобудування Західної України» № 0120U104255 кафедри архітектурного проектування Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. Також пов'язана з науковою темою «Теорія і практика формування та розвитку архітектурно-дизайнерського і міського середовища» № 0117U005262 від 28.11.2017 р. кафедри дизайну архітектурного середовища КНУБА.

Мета дослідження: розробити типологію, принципи та прийоми архітектурно-планувальної організації реабілітаційних центрів іпотерапії, опрацювати методiku та надати практичні рекомендації щодо їх проектування.

Завдання дослідження:

- узагальнити результати попередніх наукових досліджень, провести аналіз вітчизняного та світового досвіду проектування реабілітаційних центрів іпотерапії;

- визначити фактори, які впливають на формування сучасних реабілітаційних центрів іпотерапії;

- сформувати принципи і прийоми архітектурно-планувальної організації реабілітаційних центрів іпотерапії;
- встановити типологію реабілітаційних центрів іпотерапії;
- окреслити методику і визначити методи дослідження центрів іпотерапії та закладів, де проводяться такі заняття;
- встановити нормативні параметри основних приміщень та розробити класифікацію відповідно до типологічних ознак;
- надати рекомендації щодо нормування та проектування реабілітаційних центрів іпотерапії.

Об'єкт дослідження – реабілітаційні центри іпотерапії.

Предмет дослідження – архітектурно-планувальна організація реабілітаційних центрів іпотерапії.

Межі дослідження – дослідження закладів, в яких проводяться заняття з іпотерапії на всій території України, за винятком АР Крим та територій, на яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, також на території населених пунктів, що розташовані на лінії зіткнення; світовий досвід планування реабілітаційних центрів іпотерапії.

Методи дослідження. Загальна методика даного дослідження базується на комплексному підході, який включає проведення натурних обстежень закладів іпотерапії, статистичний, критичний та порівняльний аналіз, історичний метод, графоаналітичну систематизацію отриманих даних, комплексний аналіз чинників та факторів впливу, оцінку об'ємно-просторових рішень за різними критеріями, структурно-функціональне і графоаналітичне моделювання, соціологічне опитування, комплексну оцінку території, антропометричний аналіз, експертну оцінку прогнозованих планувальних рішень.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що:

Вперше:

- науково обґрунтовано новий тип спеціалізованого закладу – реабілітаційного центру іпотерапії, як комплексного об'єкта з реабілітаційною, кінноспортивною, медичною та рекреаційною функціями;
- запропоновано логіко-графічну модель функціональної структури реабілітаційного центру іпотерапії;
- встановлено типи реабілітаційних центрів іпотерапії (за структурою лікувально-профілактичних форм іпотерапії: однопрофільні, багатопрофільні; за функціональним призначенням: монофункціональні, багатофункціональні); наведено їх планувальні параметри (радіус доступності, площа, місткість), розроблено функціонально-планувальні моделі організації реабілітаційних центрів іпотерапії, відповідно до типологічних ознак;
- визначено основні принципи архітектурно-планувальної організації реабілітаційних центрів іпотерапії («кооперації реабілітаційної, кінноспортивної, медичної та рекреаційної функцій», «доступності для відвідувачів з обмеженими можливостями», «компактності об'ємно-планувального рішення», «гнучкості планування», «формування екологічного середовища»).

Удосконалено:

- класифікацію закладів, які надають послуги з іпотерапії (за формою іпотерапії; за місткістю; за періодом використання; за просторовою організацією; за напрямком діяльності);

- методику розрахунку необхідної кількості тварин для занять іпотерапією в закладах різної місткості з врахуванням існуючих рекомендацій щодо використання коней.

Отримали подальший розвиток:

- рекомендації щодо розміщення реабілітаційних центрів іпотерапії, функціонального зонування території, нормативних параметрів груп приміщень, їх функціональних взаємозв'язків; прийоми архітектурно-планувальної організації реабілітаційних центрів іпотерапії.

Практичне значення одержаних результатів. Основні теоретичні положення, практичні результати і висновки дисертаційного дослідження можуть бути використані у подальших наукових дослідженнях, при коригуванні наявних та створенні нових нормативних положень та методичних рекомендацій щодо проектування закладів іпотерапії, в педагогічній роботі під час підготовки лекційних курсів і практичних занять для студентів архітектурної спеціальності, а також при проектуванні нових і реконструкції діючих закладів, де проводяться заняття з іпотерапії.

Результати даного дослідження впроваджені при розробці концептуальних проектних пропозицій дитячого реабілітаційного центру іпотерапії та спортивно-оздоровчого комплексу іпотерапії в с.Черганівка Косівського району Івано-Франківської області (2018 р.); при розробці проекту, а пізніше в будівництві реабілітаційного центру іпотерапії ГО «Сильні діти» в с. Вишнів Ківерцівського району Волинської області (2019 р.). Результати та рекомендації дисертаційного дослідження були впроваджені у курсовому проектуванні для студентів спеціальності 191 «Архітектура та містобудування» в ІФНТУНГ та КНУБА, а також у дипломних проектах, виконаних під керівництвом автора: «Реабілітаційний центр іпотерапії в с. Вовчинець Івано-Франківської області» (2019 р.), «Реабілітаційний центр іпотерапії на території Рожнівської об'єднаної територіальної громади Івано-Франківської області» (2018 р.), «Дитячий оздоровчий центр іпотерапії в Івано-Франківській області» (2018 р.), «Принципи архітектурно-середовищної організації комплексів іпотерапії (на прикладі лікувально-оздоровчого комплексу в м. Києві)» (2019р.).

Основні висновки та розроблені рекомендації наукового дослідження можуть бути використані при внесенні доповнень до ДБН Б.2.2-10:2017 «Заклади охорони здоров'я», ДБН В.2.2-17:2006 «Доступність будинків і споруд для маломобільних груп населення», ДБН В.2.2-13-2003 «Спортивні та фізкультурно-оздоровчі споруди».

Особистий внесок здобувача. Усі результати дисертаційного дослідження, що виносяться на захист, отримані автором особисто. Підготовку до друку та публікацію наукових праць [6; 19] здійснено разом із науковим керівником – доктором архітектури Ковальською Г. Л. В опублікованих у співавторстві статтях, автору належить формування загальних рекомендацій щодо планувальної організації сенсорного саду при реабілітаційному центрі [6], виявлення сучасних

тенденцій, які слугуватимуть основою для вирішення інтер'єру реабілітаційного центру іпотерапії [19].

Апробація результатів дослідження. Результати досліджень дисертаційної роботи доповідались на 7 наукових конференціях, з них 6 – міжнародні, 1 – всеукраїнська: Міжнар. наук.-практ. конф. «Сучасне місто – проблеми та їх вирішення» (Одеса, 2017р.); III Міжнар. наук.-практ. конф. «Регіональна політика: історія, політико-правові засади, архітектура, урбаністика», (Київ, 2017р.); Міжнар. наук.-практ. конф. «Сталий розвиток міст (містобудівний аспект)», (Харків, 2017р.); Всеукр. наук.-практ. конф. «Сучасні тенденції розвитку архітектури і містобудування» (Харків, 2017р.); International scientific – practical conference of young scientists «Build-Master-Class-2017» (Kyiv, 2017); Міжнародна науково-практична конференція «Архітектура і дизайн. Традиції. Науковість. Майбутнє»(Івано-Франківськ, 2018); International scientific – practical conference of young scientists «Build-Master-Class-2018» (Kyiv, 2018р.).

Публікації за результатами дослідження. Результати дисертаційного дослідження опубліковані у 14 наукових працях: фахових наукових виданнях України – 9 статей; 1 стаття в іноземному фаховому виданні, включеному до міжнародних наукометричних баз даних; 7 тез доповідей наукових конференцій та 4 статті, які додатково відображають наукові результати дисертації.

Обсяг і структура роботи. Дисертаційна робота складається із анотації, списку публікацій, термінологічного словника, вступу, трьох розділів із висновками, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Результати дослідження викладені на 253 сторінках, включаючи основну текстову частину дисертації зі 112 сторінок, 44 сторінки ілюстрацій, 18 сторінок списку використаних джерел (183 найменувань), а також додатки на 53 сторінках, з них 5 сторінок акти впровадження результатів дисертації.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтована актуальність обраної теми, визначений зв'язок роботи з науковими програмами, сформульовані мета, завдання й методи дослідження. Визначено наукові результати роботи, її практичне значення, апробація і впровадження результатів дисертації.

У першому розділі **«Аналіз теорії і практики будівництва реабілітаційних центрів іпотерапії»** виявлено, що комплексних рекомендацій щодо проектування реабілітаційних центрів іпотерапії на даний час не існує. Тільки незначна кількість науковців порушує питання організації середовища для занять іпотерапії, проте це питання зачеплене поверхово та практично зовсім не відображає аспекти, які стосуються архітектури реабілітаційних центрів іпотерапії.

На основі проведених досліджень на території України виділено декілька типів закладів, які надають послуги з іпотерапії: заклади, в яких іпотерапія на високому рівні / з багаторічним досвідом роботи – 8%; заклади, які ставлять акцент на іпотерапію – 9%; заклади, в яких іпотерапія, як додаткова послуга – 51%; заклади, які орендують коней для іпотерапії – 17%; заклади, які вже не

орендують коней для іпотерапії / не утримують коней – 8%; заклади, які мають у своєму складі окремий блок для іпотерапії (зазвичай спеціально добудований) – 7%.

Встановлено декілька груп чинників, які впливають на застосування іпотерапії в різних закладах: власна хвора дитина, бажання допомогти людям, збільшення кількості послуг, великий попит серед населення (хворі люди), попит серед бійців АТО (післявоєнна реабілітація). Удосконалено класифікацію закладів, які надають послуги іпотерапії: за формою іпотерапії (індивідуальні лікувальні вправи; розвиваюча верхова їзда, яка включає індивідуальні та групові заняття; кінний спорт для інвалідів; інші форми іпотерапії: вольтижировка (гімнастика на коні), драйвінг (керування кінних упряжок), ігри та вправи верхи на конях), за місткістю (малі, середні, великі), за періодом використання (денні, цілодобові, сезонні, цілорічні), за просторовою організацією (коридорні, центричні, блочні, комбіновані), за напрямком діяльності (реабілітація, лікування, відпочинок, спорт, навчання).

Виявлено різноманітні види закладів з функцією іпотерапії і впорядковано їх за типологією: найпростіший – приватний іпоцентр, де надається послуга іпотерапії; кінноспортивний клуб/ комплекс/ школа з включенням методу іпотерапії; дитячий табір, де іпотерапія застосовується, як додаткова послуга; санаторій, в якому іпотерапію застосовують як один з видів лікування; реабілітаційний центр повного циклу, одним із методів лікування якого є саме іпотерапія; реабілітаційний центр іпотерапії, в якому іпотерапія є основним видом лікування. Виявлені плюси та недоліки в архітектурно-планувальній організації наведених закладів (рис. 1).

Проведено комплексний аналіз і систематизацію світового та вітчизняного досвіду проектування і будівництва реабілітаційних центрів іпотерапії. Розглянуто близько 200 об'єктів, які мають в своєму переліку послуг іпотерапію: іпоцентри, реабілітаційні центри іпотерапії, кінноспортивні комплекси, реабілітаційні центри, санаторії, дитячі табори, реабілітаційні центри для коней, з яких детально проаналізовано 15 вітчизняних та 33 світових аналоги. Визначено лікувальний профіль закладу, особливості планування ділянки, структуру будівель і споруд, особливості архітектурно-планувальних рішень, матеріалів та конструктивних рішень, надані моделі даних закладів та короткі висновки. Вивчений вітчизняний досвід дозволив зробити висновок про те, що тільки незначна кількість закладів володіють належними умовами та приміщеннями, які необхідні для повноцінного функціонування закладу.

Порівняльний аналіз світового досвіду (США, ОАЄ, Латвії, Словаччини, Ісландії, Польщі, Росії) і вітчизняного досвіду (всієї території України, за винятком АР Крим та територій, на яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження) організації реабілітаційних центрів іпотерапії дозволив виявити суттєві спільні та відмінні особливості планування реабілітаційних центрів іпотерапії. Реабілітаційні центри іпотерапії почали своє існування задовго до появи таких закладів в нашій країні, а також розвивались, як окремі осередки, в яких іпотерапія була головною послугою. Їх архітектурно-планувальна організація цілком зосереджена на послугі іпотерапії, цілорічному

функціонуванні закладу та можливості прийняти велику кількість відвідувачів. Велика увага приділяється плануванню, яке враховує наявність осіб з обмеженими можливостями.

На відміну від світового досвіду, більшості іпоцентрів України притаманна «зношеність» будівель. Зазвичай під такі заклади пристосовані будівлі, які до цього часу мали зовсім інше призначення та не відповідають сучасним вимогам проектування оздоровчих закладів. Було виявлено, що діючі заклади зазнають гостру нестачу всіх необхідних приміщень та матеріально-технічної бази для повноцінного проведення занять іпотерапією, навчання коней та персоналу методу іпотерапії, тривалого перебування відвідувачів, а також урахування всіх необхідних умов для відвідувачів з обмеженими можливостями, також більшість закладів, які будуються останнім часом, позбавлені рис сучасності.

Важливою характерною спільною ознакою сучасних іпоцентрів є багатофункціональність та максимальне зближення з природою, що відображається у виборі ділянки під будівництво, використаних матеріалах та конструктивних елементах. Вивчення об'ємно-планувальної структури реабілітаційних центрів іпотерапії дозволило виявити домінування об'єму критого манежу для занять іпотерапії, який виступає головною спорудою функціонально-планувальної організації території.

Світовий досвід проектування і будівництва реабілітаційних центрів дозволив виявити декілька етапів розвитку іпотерапії, які умовно було розділено на дві групи: до 1900 року – теоретичний опис терапевтичного впливу коня на людину; з 1900 року – теоретичне вивчення та практичне використання розвиваючої верхньої їзди, як методу реабілітації, створення іпоцентрів.

Вивчені результати проектування і будівництва реабілітаційних центрів іпотерапії показали, що заклади, які практикують лікування іпотерапією, потребують детального вивчення та розвитку, оскільки такий вид лікування стає все більш поширеним в нашій країні. Попередній аналіз виявив проблеми та недосконалість у наявних підходах до проектування закладів, в яких використовується метод лікування іпотерапії. Зокрема, дуже низький рівень архітектурно-планувальної організації для повноцінного функціонування реабілітаційного центру іпотерапії, де не враховані всі потреби пацієнтів. Це наочно показує потребу в дослідженні архітектурно-планувальної організації реабілітаційних центрів іпотерапії, як багатофункціональних комплексів, що зможуть задовольняти всі необхідні потреби для реабілітації та тривалого перебування відвідувачів.

У другому розділі **«Методичні засади функціонально-планувальної організації реабілітаційних центрів іпотерапії»** автором розроблено методичний апарат наукового дослідження, що ґрунтується на методі комплексного функціонально-структурного аналізу та передбачає використання двох рівнів пізнання – теоретичного та емпіричного. Використані теоретичні методи: аналіз статистики, критичний аналіз, порівняльний метод, історичний метод, комплексний аналіз чинників та факторів впливу. Емпіричні методи: натурне обстеження, фотофіксація, візуальне спостереження, соціологічне опитування, метод експертних оцінок.

Комплексний аналіз наукових досліджень дозволив більш «глибоко зрозуміти» термін та поняття іпотерапії, а також використання її в різних галузях: в галузі архітектури реабілітаційних центрів, проектування безперешкодного простору для людей з обмеженими можливостями, в галузі медицини, психології та педагогіки, які порушують питання вивчення впливу іпотерапії на організм людини та правильної організації заняття іпотерапією, а також на підготовку персоналу та вибір і навчання коней. Серед спеціалізованих архітектурних методів дослідження в роботі використано: графоаналітичний аналіз та систематизація отриманих даних; метод структурно-функціонального моделювання; метод графоаналітичного моделювання; метод комплексної оцінки території; антропометричний аналіз; метод комп'ютерного моделювання; метод абстрагування та конкретизації; естетично-образну оцінку архітектурних рішень; експериментальне проектування. Визначено фактори, які впливають на формування сучасних реабілітаційних центрів іпотерапії: містобудівний, природно-кліматичний, демографічний, функціонально-технологічний, соціально-економічний, екологічний, медичний, педагогічний та ергономічний.

У результаті вивчення різного типу закладів, які надають послугу іпотерапії, надано авторські пропозиції щодо типології реабілітаційних центрів іпотерапії: за функціональним призначенням: поділяються на монофункціональні та багатофункціональні; за структурою лікувально-профілактичних форм іпотерапії: однопрофільні, багатoproфільні (рис. 2).

Проведено аналіз функціонально-планувальної структури кінноспортивних комплексів та реабілітаційних центрів, які на думку автора, найбільш точно відображають функціональне наповнення новітніх реабілітаційних центрів іпотерапії. Оскільки реабілітаційний центр іпотерапії в своєму складі має модель реабілітаційного центру із додаванням елементів кінної бази, всі ці особливості потрібно заздалегідь враховувати при плануванні такого закладу. Дослідження функціонально-планувальної організації кінноспортивних комплексів, що мають в своєму переліку послугу іпотерапії, наглядно показало, як змінюється об'ємна архітектурно-планувальна конфігурація закладу в результаті добудови критого манежу, як невід'ємної споруди для проведення такого виду реабілітації. Їх умовно було поділено на 5 типів – за планувальною конфігурацією від простого до складного. Для узагальнення проведеного аналізу в роботі розроблено структурні схеми функціонально-планувальної структури кінноспортивних комплексів та реабілітаційних центрів, поєднані в окремі функціональні блоки: кінноспортивний, ветеринарний, житловий, медичної реабілітації, обслуговуючих приміщень, технічних приміщень, харчовий, громадських приміщень розважального характеру та навчально-виховного процесу.

Враховуючи результати проведеного наукового дослідження, автором сформульовано поняття «реабілітаційний центр іпотерапії», як комплексного об'єкта з реабілітаційною, кінноспортивною, медичною та рекреаційною функціями.

Визначена класифікація та встановлені типи закладів, які надають послугу іпотерапії, а також передумови архітектурно-планувальної організації реабілітаційних центрів іпотерапії дозволили автору запропонувати логіко-

графічну модель функціональної структури реабілітаційного центру іпотерапії, прототипом якої стало поєднання функціональних складових реабілітаційного центру і кінноспортивного комплексу. Зазначена модель послужила основою для подальшого визначення принципів і прийомів організації, формування рекомендацій щодо функціонально-планувальних вирішень реабілітаційних центрів іпотерапії.

У третьому розділі «**Особливості архітектурно-планувальної організації реабілітаційних центрів іпотерапії**» на основі проведеного дослідження визначено особливості розміщення та надано рекомендації щодо організації території та функціонально-планувальної організації реабілітаційних центрів іпотерапії.

Вивчений в першому розділі вітчизняний та світовий досвід проектування реабілітаційних центрів іпотерапії, а в другому розділі – передумови та фактори, які впливають на архітектурно-планувальну організацію реабілітаційних центрів іпотерапії, дали можливість сформулювати основні принципи та прийоми архітектурно-планувальної організації реабілітаційних центрів іпотерапії. Визначено наступні принципи архітектурно-планувальної організації реабілітаційних центрів:

- принцип «кооперації реабілітаційної, кінноспортивної, медичної та рекреаційної функцій» полягає у виявленні специфіки закладу через архітектурно-художні засоби та забезпеченні багатофункціональності простору (використання критого манежу для різних подій: реабілітації (іпотерапії, арт-терапії), змагань, концертів, кінного театру; врахування необхідності підготовки (навчання) коней заняттю іпотерапії та ін.);

- принцип «доступності для відвідувачів з обмеженими можливостями» полягає у врахуванні специфіки різної категорії відвідувачів (врахування потреб пацієнтів у безбар'єрній доступності шляхом використання спецзасобів для забезпечення їх мобільності (пандуси, ліфти, підйомники, рампи та ін.));

- принцип «компактності об'ємно-планувального рішення», який дає можливість мінімізувати відстань між структурними елементами центру;

- принцип «гнучкості планування» полягає в можливості створення додаткових осередків шляхом забезпечення можливості трансформації простору – подальшого розширення території, адаптації до нових функцій та процесів, можливості прибудов та нового будівництва;

- принцип «формування екологічного середовища» передбачає максимальне єднання з природою за рахунок вибору території максимально віддаленої від житлових районів та використанні екологічно чистих будівельних матеріалів.

Сформовано прийоми архітектурно-планувальної організації реабілітаційних центрів: блокування приміщень та споруд з різними функціями, забезпечення безбар'єрності архітектурного середовища, створення модульних архітектурних структур (використання модульних будівель – тимчасові піднавіси для коней, павільйонів, малих архітектурних форм, дитячих майданчиків, а також модульних меблів для збільшення та компактності кімнатного простору), створення окремих функціональних осередків (передбачення ізольованих зон для

кожної категорії відвідувачів), інтеграції елементів природного середовища в архітектурні об'єкти.

У результаті вивчених процесів, що можуть проходити в реабілітаційному центрі іпотерапії, автором розроблено рекомендації щодо функціонального зонування території та формування генерального плану реабілітаційного центру іпотерапії. Виділено такі зони: в'їзна (5-10%), вхідна (4-6%), зона обслуговування (5-10%), ландшафтно-паркова зона (10-15%), рекреаційна (10-15%), транзитна (2-4%), видовищна (5-10%), навчальна (5-10%), зона утримання коней (15-20%), господарська (2-4%), а також реабілітаційна зона, яка формує «реабілітаційне ядро» (15-20%) з різними послугами. Більшість реабілітаційних послуг зосереджені в основній споруді центру, але є й такі послуги реабілітації, що потребують виділення чималої території. Для більш повного єднання з природою та гармонії середовища сформовано загальні рекомендації щодо планувальної організації сенсорного саду при реабілітаційному центрі іпотерапії. Зонуванню території потрібно приділяти особливу увагу, адже на скільки оптимально буде організовано середовище, настільки й комфортним буде перебування відвідувачів, персоналу та коней, які виступають в ролі лікарів.

На основі вивчення специфіки проектування закладів, в яких передбачене проживання коней, надано рекомендації щодо вибору ділянки, які пов'язані із кліматичними показниками місцевості: рельєф місцевості, особливість ґрунтів, гідромережа, домінуючий напрямок вітру, орієнтація за сторонами світу, освітленість ділянки, рівень шуму та наявність зелених масивів, освітленість.

У результаті дослідження виявлено, що іпотерапію потрібно застосовувати в комплексі з іншими видами реабілітації. Тому один з перспективних напрямів організації реабілітаційного центру іпотерапії – це планування центру з перспективною можливістю розширення території для залучення великої кількості реабілітаційних послуг.

Визначено типи будівель і споруд реабілітаційного центру іпотерапії та їх розташування у забудові: критого манежу, відкритої арени, передманежника, конюшні та головної споруди в структурі реабілітаційного центру іпотерапії (павільйонний, блокований, централізований, комбінований) (рис.3, б). В роботі представлена структурна модель архітектурно-планувальної організації реабілітаційного центру іпотерапії (рис.3, а), визначено взаємозв'язки і параметри площинних і об'ємних споруд, що входять до складу центру.

В результаті концептуального проектування, вивченого досвіду спорудження іпоцентрів, соціологічного опитування та анкетування (в якому взяло участь 200 осіб: студенти, викладачі, іпотерапевти та батьки хворих дітей, здійсненого по Україні в період травня-червня 2018 року), аналізу нормативної бази проектування лікувально-оздоровчих закладів та будівель для осіб з обмеженими можливостями, а також громадських будівель різного призначення (навчального, рекреаційного, спортивного), запропоновано нормативні параметри всіх груп приміщень та виведено функціональні зони головної споруди реабілітаційного центру іпотерапії: вхідну (5-10%), адміністративну (5-10%), зону обслуговування (15-20%), реабілітаційну (15-20%), відпочинкову (6-7%), харчову (5-10%), житлову (15-20%), спортивну (3-5%), технічну (2-3%), господарську (2-

4%). Надано пропозиції з нормативних параметрів приміщень зони утримання коней та практичні рекомендації щодо архітектурно-планувальної організації трибун реабілітаційного центру іпотерапії. Варто зазначити, що наведений перелік функціональних зон та приміщень, які до них входять, є найбільш повним і може коригуватись залежно від завдання на проектування. Адже, можливе проектування вузькопрофільних реабілітаційних центрів іпотерапії, які матимуть обмежену кількість послуг, а також орієнтуватись на конкретних пацієнтів: дітей, дорослих, осіб з інвалідністю, спортсменів, пенсіонерів, воїнів АТО.

Детально розглянуто та надано рекомендації щодо планувальних рішень ряду специфічних приміщень, які досі не розглядалися науковцями. До них віднесено: приміщення для спостереження фахівцями іпотерапії та лікарем за заняттям (8-40 м²), місце для посадки пацієнта на коня (40 м²), приміщення для навчання пацієнта їзди верхи (90-130 м²), індивідуальні кімнати «спілкування» з конем (20 м²).

Запропоновано методику розрахунку місткості об'єктів для занять іпотерапією, яка полягає у забезпеченні закладу необхідною кількістю тварин та врахуванням рекомендацій щодо можливих годин використання коней для занять, яка була впроваджена при розробці проекту, а пізніше в будівництві реабілітаційного центру іпотерапії ГО «Сильні діти» в с. Вишнів Ківерцівського району Волинської області.

Виходячи із виведеної автором типології реабілітаційних центрів іпотерапії надано рекомендації щодо місткості, функціонального наповнення кожного типу, площі, місця розташування та радіусу доступності (рис.4, б). На базі методів комплексної оцінки території, структурно-функціонального і графоаналітичного моделювання розроблено функціонально-планувальні моделі та варіанти об'ємно-планувального рішення реабілітаційного центру іпотерапії, відповідно до типологічних ознак, виведених автором.

Результати та пропозиції, отримані в дослідженні, можуть бути використані при проектуванні нових і реконструкції діючих закладів, де проводяться заняття з іпотерапії.

ВИСНОВКИ

1. Проведено комплексний аналіз і систематизацію світового (США, ОАЄ, Латвії, Словаччини, Ісландії, Польщі, Росії) та вітчизняного досвіду проектування і будівництва закладів, які надають послугу іпотерапії (лікування за допомогою коня): індивідуальний (приватний) іпоцентр; кінноспортивний клуб/ комплекс/ школа; дитячий табір; санаторій; реабілітаційний центр; реабілітаційний центр іпотерапії. Визначено, що тільки незначна кількість закладів в Україні мають належні умови та приміщення, які необхідні для їх повноцінного функціонування; більшість закладів розташовані у «пристосованих» будівлях і зазнають гостру нестачу всіх необхідних приміщень та матеріально-технічної бази для повноцінного проведення занять іпотерапією, навчання коней та персоналу методу іпотерапії, тривалого перебування відвідувачів, а також урахування всіх необхідних умов для відвідувачів з обмеженими можливостями.

2. Вперше науково обґрунтовано новий тип спеціалізованого закладу – реабілітаційний центр іпотерапії, як комплексний об'єкт з реабілітаційною, кінноспортивною, медичною та рекреаційною функціями. Досліджено вплив факторів на формування сучасних реабілітаційних центрів іпотерапії: містобудівних (розвиток та розширення меж ділянки), природно-кліматичних (наявність водойм на території), функціонально-технологічних (зручне функціональне зонування генплану, ефективне використання території та відповідність технологічним вимогам) та інших. Удосконалено класифікацію закладів, які надають послуги іпотерапії: за формою іпотерапії (індивідуальні лікувальні вправи; розвиваюча верхова їзда; кінний спорт для інвалідів; вольтижировка, драйвінг, ігри та вправи верхи на конях), за місткістю (малі, середні, великі), за періодом використання (денні, цілодобові, сезонні, цілорічні), за просторово-планувальною організацією (коридорні, центричні, блочні, комбіновані), за напрямком діяльності (реабілітація, лікування, відпочинок, спорт, навчання). Запропоновано логіко-графічну модель функціональної структури реабілітаційного центру іпотерапії, прототипом якої стало поєднання функціональних складових реабілітаційного центру і кінноспортивного комплексу.

3. Сформульовано принципи («кооперації реабілітаційної, кінноспортивної, медичної та рекреаційної функцій», «доступності для відвідувачів з обмеженими можливостями», «компактності об'ємно-планувального рішення», «гнучкості планування», «формування екологічного середовища») та встановлено відповідні прийоми («блокування приміщень та споруд з різними функціями», «забезпечення безбар'єрності архітектурного середовища», «створення модульних архітектурних структур», «створення окремих функціональних осередків», «інтеграції елементів природного середовища в архітектурні об'єкти») архітектурно-планувальної організації реабілітаційних центрів іпотерапії.

4. Представлена структурна модель архітектурно-планувальної організації реабілітаційного центру іпотерапії, визначено варіанти розташування, взаємозв'язки і параметри площинних і об'ємних споруд, що входять до складу центру (головної споруди, критого манежу, відкритої арени, передманежника, конюшні); розроблено рекомендації щодо функціонального зонування території та формування генерального плану реабілітаційного центру іпотерапії, виділено в'їзну і вхідну зони, зону обслуговування, ландшафтно-паркову, рекреаційну, транзитну, видовищну, господарську, реабілітаційну зони, а також зону утримання коней.

5. Встановлено перспективні типи реабілітаційних центрів іпотерапії (за структурою лікувально-профілактичних форм іпотерапії: однопрофільні, багатопрофільні; за функціональним призначенням: монофункціональні, багатофункціональні); наведено їх планувальні параметри (радіус доступності (12-40км), площа (від 2га до >5га), місткість (від <50 до >100осіб)). На основі сформованої типології розроблено функціонально-планувальні моделі та варіанти об'ємно-планувального рішення центрів, визначено нормативні параметри, функціональні взаємозв'язки всіх приміщень в залежності від місткості закладу та необхідного складу функцій. Запропоновано методику розрахунку місткості

об'єктів для занять іпотерапією, яка полягає у забезпеченні закладу необхідною кількістю тварин з врахуванням рекомендацій щодо можливих годин використання коней для занять.

6. Надано рекомендації щодо планувальних рішень та нормативних показників ряду специфічних приміщень центру іпотерапії: приміщення для спостереження фахівцями іпотерапії та лікарем за заняттям (8-40 м²), місця для посадки пацієнта на коня (40 м²), приміщення для навчання пацієнта їзди верхи (90-130 м²), індивідуальних кімнат «спілкування» пацієнта з конем (20 м²); надано пропозиції з нормативних параметрів приміщень зони утримання коней.

7. Результати та рекомендації дисертаційного дослідження були впроваджені автором при розробці концептуальних проектів дитячого реабілітаційного центру іпотерапії (рис.4, а) та спортивно-оздоровчого комплексу іпотерапії в с. Черганівка Косівського району Івано-Франківської області; при розробці проекту, а пізніше в будівництві реабілітаційного центру іпотерапії ГО «Сильні діти» в с. Вишнів Ківерцівського району Волинської області. Результати дослідження також впроваджено у курсовому та дипломному проектуванні студентів спеціальності 191 «Архітектура та містобудування» в Івано-Франківському національному технічному університеті нафти і газу та Київському національному університеті будівництва і архітектури.

Передбачено напрямки подальших наукових досліджень: розроблення комплексної класифікації центрів анімалотерапії (реабілітація за допомогою тварин), а також реабілітаційних центрів для тварин, які задіяні для реабілітації людей; встановлення типології даних закладів; встановлення нормативних параметрів приміщень цих типів будівель, їх нормативно-розрахункових показників (площ, місткості, реабілітаційних навантажень).

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України

1. **Обиначна З. В.** До питань архітектурно-просторової організації рекреаційно-реабілітаційних центрів на основі іпотерапії. Містобудування та територіальне планування: наук.-техн. збірник. Київ, 2015. Вип.57. С.290-298.

2. **Обиначна З. В.** Архітектурна організація іпотерапії в реабілітаційній сфері. Формування закладів іпотерапії в реабілітації: історія розвитку та спроба класифікації. Містобудування та територіальне планування: наук.-техн. збірник. Київ, 2015. Вип.58. С. 315-321.

3. **Обиначна З. В.** Архітектурна й соціально-медична складові іпотерапії в реабілітації хворих дітей Прикарпаття. Сучасні проблеми архітектури та містобудування: наук.-техн. збірник. Київ, 2015. Вип.40. С. 393-398.

4. **Обиначна З. В.** Класифікація та особливості архітектурно-планувальної організації об'єктів іпотерапії Прикарпаття. Сучасні проблеми архітектури та містобудування: наук.-техн. збірник. Київ, 2016. Вип. 44. С.197-203.

5. **Обиначна З. В.** Світовий досвід з проектування реабілітаційних центрів іпотерапії. Сучасні проблеми архітектури та містобудування: наук.-техн. збірник. Київ, 2018. Вип.51. С.328-336.

6. Ковальська Г. Л., **Обиначна З. В.** Особливості планувальної організації сенсорного саду при реабілітаційних центрах. Архітектурний вісник КНУБА: наук.-вироб. збірник. Київ, 2019. Вип. 17-18. С.290-299.

Особистий внесок здобувача: формування загальних рекомендацій щодо планувальної організації сенсорного саду при реабілітаційному центрі.

7. **Обиначна З. В.** Особливості розміщення та функціональної організації території реабілітаційних центрів іпотерапії. Архітектурний вісник КНУБА: наук.-вироб. збірник. Київ, 2018. Вип. 16. С.434-443.

8. **Обиначна З. В.** Систематизація факторів, які впливають на формування реабілітаційних центрів іпотерапії. Містобудування та територіальне планування: наук.-техн. збірник. Київ, 2018. Вип. 68. С.385-394.

9. **Обиначна З. В.** Функціональні особливості закладів, що надають послуги іпотерапії. Сучасні проблеми архітектури та містобудування: наук.-техн. збірник. Київ, 2018. Вип.52. С.221-229.

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав:

10. **Obynochna Z. V.** Basic guidelines for the design of hippotherapy rehabilitation centres. Space & Form: scientific journal. Szczecin: Polish Academy of Sciences, 2019. № 40. P. 195-202. p-ISSN 1895-3247, e-ISSN 2391-7725. (ARIANTA, BazTech, BazHum, BAZY BIBLIOTEKI NARODOWEJ, CEON, EBSCO, ICI Journals Master List, NUKAT, Polska Bibliografia Naukowa).

Тези і матеріали наукових конференцій:

11. **Обиначна З. В.** Чинники, які впливають на архітектурно-планувальну організацію іпотерапевтичних центрів. Сучасне місто – проблеми та їх вирішення: матеріали міжнар. наук.-практ. конференції. Одеса, 2017. С. 66-68.

12. **Обиначна З. В.** Іпотерапія в регіонах України. Сучасний стан та перспективи розвитку. Регіональна політика: історія, політико-правові засади, архітектура, урбаністика: матеріали третьої міжнар. наук.-практ. конференції. Київ, 2017. В 3-х ч. Ч.3. С. 21-26.

13. **Обиначна З. В.** Організація рекреаційних зон при іпотерапевтичних центрах. Сталий розвиток міст (містобудівний аспект): матеріали міжнар. наук.-практ. конференції. Харків, 2017. С. 230-231.

14. **Обиначна З. В.** Використання дерева як екологічно чистого матеріалу в архітектурі іпотерапевтичних центрів. Сучасні тенденції розвитку архітектури і містобудування: матеріали всеукр. наук.-практ. конференції. Харків, 2018. С. 73-74.

15. **Obynochna Z. V.** Landscape components in planning hippotherapy centers. International scientific – practical conference of young scientists «Build-Master-Class-2017». – Kyiv, 2017. С.115 – 116.

16. **Обиначна З. В.** Реабілітаційні центри іпотерапії у сучасному містобудівному середовищі. Тези міжнародної науково-практичної конференції «Архітектура і дизайн. Традиції. Науковість. Майбутнє». Івано-Франківськ, 2018. С. 54-56.

17. **Обиначна З. В.** Особливості архітектурно-планувальної організації трибун на території реабілітаційних центрів іпотерапії. International scientific – practical conference of young scientists «Build-Master-Class-2018». Kyiv, 2018. С. 42-43.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

18. **Obynochna Z.** Principles and techniques of the architectural planning organization of rehabilitation centers of hippotherapy. Norwegian Journal of development of the International Science No 23/2018, Norwegian p. 3– 13.

19. Ковальська Г. Л., **Обиначна З. В.** Тенденції вирішення інтер'єру реабілітаційного центру іпотерапії. Web of Scholar: multidisciplinary scientific edition. No 11(29). Warsaw, 2018. P. 13-18. p-ISSN 2518-167X. e-ISSN - 2518-1688. (Index Copernicus, РИНЦ, Google Scholar (h-index - 2), academia.edu).

Особистий внесок здобувача: виявлення сучасних тенденцій, які слугуватимуть основою для вирішення інтер'єру реабілітаційного центру іпотерапії.

20. **Обиначна З. В.** Основні тенденції розвитку та проблеми архітектурно-планувальної організації реабілітаційних центрів іпотерапії. Молодий вчений. Херсон, 2018. Вип. № 9 (61). С. 16-20. (Index Copernicus, ScholarGoogle, РИНЦ, CiteFactor, Research Bible).

21. **Обиначна З. В.** Практичні рекомендації щодо архітектурно-планувальної організації реабілітаційних центрів іпотерапії. Проблеми розвитку міського середовища: наук.-техн. збірник. Київ, 2019. Вип.1 (22). С. 79-88.

АНОТАЦІЯ

Обиначна З. В. Архітектурно-планувальна організація реабілітаційних центрів іпотерапії. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури за спеціальністю 18.00.02 – Архітектура будівель і споруд. – Київський національний університет будівництва і архітектури, Київ, 2020.

У дисертації досліджується актуальна проблема архітектурно-планувальної організації реабілітаційних центрів іпотерапії.

Узагальнено результати попередніх досліджень, дотичних до проблематики даного дослідження. Проведено аналіз вітчизняний та світовий досвід з практики будівництва та проектування закладів, в яких використовують метод іпотерапії, що дозволило удосконалити їх типологію: індивідуальний (приватний) іпоцентр; кінноспортивний клуб/ комплекс/ школа; дитячий табір; санаторій; реабілітаційний центр; реабілітаційний центр іпотерапії; виявлені позитивні та негативні архітектурно-планувальні аспекти даних закладів. Розроблено класифікацію закладів, які надають послуги з іпотерапії (за формою іпотерапії; за місткістю; за періодом використання; за просторовою організацією; за напрямком діяльності). Виявлено ряд проблем, що стосуються архітектурно-планувальної організації реабілітаційних центрів іпотерапії.

Надано авторські пропозиції щодо типології реабілітаційних центрів іпотерапії (за структурою лікувально-профілактичних форм іпотерапії: однопрофільні, багатопрофільні; за функціональним призначенням: монофункціональні, багатофункціональні).

Визначено загальну методику дослідження та сформовано передумови архітектурно-планувальної організації реабілітаційних центрів іпотерапії. Проаналізовано функціонально-планувальну структуру кінноспортивних комплексів та реабілітаційних центрів, які безпосередньо мають вплив на планувальну організацію реабілітаційних центрів іпотерапії.

Наведено та згруповано фактори, які впливають на організацію реабілітаційних центрів іпотерапії. Надано рекомендації щодо зонування генерального плану та головної споруди реабілітаційного центру іпотерапії. Визначено принципи та прийоми архітектурної організації реабілітаційних центрів іпотерапії.

Сформульовано поняття «реабілітаційний центр іпотерапії», розроблено рекомендації щодо розміщення, нормативних параметрів, функціональної, художньо-композиційної та об'ємно-просторової організації реабілітаційних центрів іпотерапії.

Ключові слова: іпотерапія, реабілітаційний центр іпотерапії, архітектурно-планувальна організація, типологія, принципи.

АННОТАЦИЯ

Обиочна 3. В Архитектурно-планировочная организация реабилитационных центров ипотерапии. На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата архитектуры по специальности 18.00.02 – Архитектура зданий и сооружений. – Киевский национальный университет строительства и архитектуры, Киев, 2020.

В диссертации исследуется актуальная проблема архитектурно-планировочной организации реабилитационных центров ипотерапии.

Обобщены результаты предыдущих исследований, касающихся проблематики данного исследования. Проанализовано отечественный и мировой опыт из практики строительства и проектирования заведений, в которых используют метод ипотерапии, что позволило усовершенствовать их типологию: индивидуальный (частный) иппоцентр; конноспортивный клуб / комплекс / школа; детский лагерь; санаторий; реабилитационный центр; реабилитационный центр ипотерапии. Выявлены положительные и отрицательные архитектурно-планировочные аспекты данных заведений. Разработана классификация учреждений, оказывающих услуги по ипотерапии (по форме ипотерапии, вместительности, периоду использования, пространственной организации, направлению деятельности). Выявлено ряд проблем, касающихся архитектурно-планировочной организации реабилитационных центров ипотерапии.

Представлено авторские предложения типологии реабилитационных центров ипотерапии (по структуре лечебно-профилактических форм

иппотерапии: однопрофильные, многопрофильные; по функциональному назначению: монофункциональные, многофункциональные).

Определена общая методика исследования и сформированы предпосылки архитектурно-планировочной организации реабилитационных центров иппотерапии. Проанализирована функционально-планировочная структура конноспортивных комплексов и реабилитационных центров, непосредственно влияющих на планировочную организацию реабилитационных центров иппотерапии.

Приведены и сгруппированы факторы, влияющие на организацию реабилитационных центров иппотерапии. Даны рекомендации по зонированию генерального плана и главного здания реабилитационного центра иппотерапии. Определены принципы и приемы архитектурной организации реабилитационных центров иппотерапии.

Сформулировано понятие «реабилитационный центр иппотерапии», разработаны рекомендации по размещению, нормативным параметрам, функциональной, художественно-композиционной и объемно-пространственной организации реабилитационных центров иппотерапии.

Ключевые слова: иппотерапия, реабилитационный центр иппотерапии, архитектурно-планировочная организация, типология, принципы.

ABSTRACT

Obynochna Z.V. Architectural and space-planning design of hippotherapy rehabilitation centres. – A qualified scientific work on the rights of manuscript.

The dissertation for a scientific degree of a Candidate of Architecture (Doctor of Philosophy) getting in speciality 18.00.02 – Architecture of buildings and constructions. – Kyiv National University of Construction and Architecture, Kyiv, 2020.

The urgent problem of architectural and space-planning design of hippotherapy rehabilitation centres is studied in the dissertation.

The results of previous studies relevant to this study subject are summarized.

The domestic and world experience in construction and design of institutions, using hippotherapy procedures was analysed, allowing to improve their typology, namely: a private centre with hippotherapy services provided; equestrian club/complex/school with inclusion of hippotherapy method; a children's camp with hippotherapy used as an additional service; a sanatorium with hippotherapy used as one of the types of treatment; a full-service rehabilitation centre with hippotherapy as as one of the types of treatment; a hippotherapy rehabilitation centre with hippotherapy as the main type of treatment.

Positive and negative architectural and space-planning design aspects of these institutions are identified.

Based on the analysis of the design and construction of institutions with hippotherapy services, their classification has been improved: by hippotherapy form; capacity; period of use; space design and type of activity.

The following several groups of factors, affecting use of hippotherapy in different institutions, are determined: a sick child in the family, desire of helping people, increase

in the number of services, high demand among the population (sick people), demand among ATO soldiers (post-war rehabilitation).

A number of problems, regarding architectural and space-planning design of hippotherapy rehabilitation centres have been identified.

As a result of the study of different institution types, rendering hippotherapy services, the author proposes the following typology of hippotherapy rehabilitation centres: by functional use: they are divided into monofunctional and multifunctional; by the structure of therapeutic and preventive forms of hippotherapy: single-profile, multi-profile. Their planning parameters (accessibility distance, area and capacity) are presented.

General methods of the study was are determined, prerequisites of architectural and space-planning design of hippotherapy rehabilitation centres are identified.

The functional and planning structure of equestrian complexes and rehabilitation centres, directly affecting the space-planning design of hippotherapy rehabilitation centres, is analysed.

A logical and graphical model of the hippotherapy rehabilitation centre functional structure is proposed, a combination of functional components of rehabilitation and equestrian centres, used as a prototype, is proposed.

The factors, affecting organization of hippotherapy rehabilitation centres, are presented and grouped, namely: town-planning, natural-climatic, demographic, architectural and space-planning, socio-economic, ecological, medical, pedagogical and ergonomic.

Recommendations on zoning of the master layout plan and the main building of the hippotherapy rehabilitation centre.

The principles of architectural and space-planning design of rehabilitation centres are identified: cooperation of rehabilitation, equestrian, medical and recreational functions; accessibility for disabled visitors; compactness of space-planning solution; planning flexibility; environmental friendliness.

The following architectural and space-planning design approaches of hippotherapy rehabilitation centres are determined: differentiation (individual planning of functional zones); compositional features; modularity; isolation; integration.

Based on the scientific study results, the author made an attempt to derive the «hippotherapy rehabilitation centre» concept - as a separate type of rehabilitation centre with hippotherapy (treatment using a horse) as a priority treatment with a complete set of premises for year-round and temporary stay of visitors.

The institution may provide medical, social, psychological, pedagogical and social rehabilitation, hippotherapy of all forms, or partially selected, there may be a scientific and educational centre, as well as various leisure and recreation services.

As a result of conceptual design, studied experience of hippotherapy rehabilitation centre construction, sociological surveys and questionnaires, analysis of regulatory framework for design of health facilities and buildings for disabled people, as well as public buildings with various functional purpose (educational, recreational, sports), regulatory parameters of all premises groups and functional zones of the main building have been proposed for the first time, recommendations on arrangement,

functional, artistic and compositional, as well as space-planning for hippotherapy rehabilitation centre are developed.

Based on the author's typology of hippotherapy rehabilitation centres, recommendations for the functional scope of each type are given.

Based on the methods of comprehensive evaluation of the territory, structural and functional and grapho-analytical modelling, the functional and planning models and variants of the three-dimensional planning solution of the hippotherapy rehabilitation centre have been developed, according to typological features.

The typology of the riding hall, open arena, ring entrance, stables and main buildings arrangement in the hippotherapy rehabilitation centre structure is proposed, namely: pavilion, unit-type, centralized, combined.

A method for capacity calculation of hippotherapy facilities is proposed, used to provide the institution with the required number of animals and recommendations on the possible time of using horses for training.

A number of specific premises, which have not been analysed by scientists to date, are singled out and discussed in further detail.

They include: premises for observation of classes by hippotherapists and a doctor, a place for mounting a patient on a horse, premises for patient riding classes, individual premises for «communication» with the horse.

Key words: hippotherapy, hippotherapy rehabilitation centre, architectural and space-planning design, typology, principles.

ЗАКЛАДИ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ МЕТОДУ ІПОТЕРАПІЇ

ТИП ЗАКЛАДУ ВИКОРИСТАННЯ ІПОТЕРАПІЇ, %	ФУНКЦІОНАЛЬНА НАПОВНЕНІСТЬ	АРХІТЕКТУРНА ВИРАЗНІСТЬ	ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ АРХІТЕКТУРНО-ПЛАНУВАЛЬНІ АСПЕКТИ	ПРИКЛАД СВІТОВИЙ ДОСВІД
ІНДИВІДУАЛЬНИЙ (ПРИВАТНИЙ) ІПОЦЕНТР 100%	 НЕПОВНИЙ СКЛАД ПРИМІЩЕНЬ ДЛЯ ТРИВАЛОГО ПЕРЕБУВАННЯ	КОМПАКТНЕ РОЗМІЩЕННЯ БУДІВЕЛЬ НА ТЕРИТОРІЇ, ЧАСТО НЕВПОРЯДКОВАНЕ СТИЛЬОВЕ РІШЕННЯ	+ ВІДЧУТТЯ ДОМАШНЬОГО ЗАТИШКУ ТА КОМФОРТУ - ВІДСУТНІСТЬ ЧИ НЕСТАЧА ПРИМІЩЕНЬ ДЛЯ ПРОЖИВАННЯ ТА ХАРЧУВАННЯ - ВАЖКОДОСТУПНІСТЬ	ПРИВАТНИЙ ІПОЦЕНТР HEART OF TEXAS THERAPEUTIC RIDING CENTER
КІННОСПОРТИВНИЙ КЛУБ/ КОМПЛЕКС/ ШКОЛА 30%	 ВЕЛИКИЙ СКЛАД ПРИМІЩЕНЬ ТРАДИЦІЙНИЙ ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ РОЗПОДІЛ БЛОКІВ: • ХАРЧОВИЙ; • ГОСПОДАРСЬКИЙ; • СПОРТИВНИЙ; • ВІДПОЧИНКОВИЙ	ВЕЛИКА КІЛЬКІСТЬ БУДІВЕЛЬ ГРАМОТНО РОЗТАШОВАНИХ МІЖ СОБОЮ. ПРИСУТНЯ СТИЛЬОВА ЄДНІСТЬ. ПЕРЕДБАЧЕНЕ КОМФОРТНЕ ПЕРЕБУВАННЯ	+ ВЕЛИКА КІЛЬКІСТЬ ПОСЛУГ ДЛЯ ВІДПОЧИНКУ + ЛЕГКОДОСТУПНІСТЬ - МЕНША КІЛЬКІСТЬ ПРИДІЛЕНОГО ЧАСУ ХВОРИМ В ПОРІВНЯННІ З ЛІКУВАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ - ВІДСУТНІСТЬ УМОВ ДЛЯ ТРИВАЛОГО ЛІКУВАННЯ	КІННОСПОРТИВНИЙ КОМПЛЕКС JACKSONVILLE EQUESTRIAN CENTER
ДИТЯЧИЙ ТАБІР 10-30%	 ТРАДИЦІЙНИЙ ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ РОЗПОДІЛ БЛОКІВ: • ЖИТЛОВИЙ; • НАВЧАЛЬНИЙ; • ХАРЧОВИЙ; • ГОСПОДАРСЬКИЙ; • СПОРТИВНИЙ; • ВІДПОЧИНКОВИЙ	ВЕЛИКА КІЛЬКІСТЬ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ БЛОКІВ. ВЕЛИКИЙ ПРОСТІР ДЛЯ ВІДПОЧИНКУ	+ РОЗМЕЖУВАННЯ ВІКОВИХ ГРУП; + ПРИСУТНІ ХАРЧОВА, ЖИТЛОВА, НАВЧАЛЬНА, ВІДПОЧИНКОВА ЗОНИ. - ВАЖКОДОСТУПНІСТЬ - ВЕЛИКА КІЛЬКІСТЬ ЛЮДЕЙ	ДИТЯЧИЙ ТАБІР ARISE AT THE FARM
САНАТОРІЙ 5-20%	 ПОВНИЙ СКЛАД ПРИМІЩЕНЬ ДЛЯ ПРОЖИВАННЯ, ЛІКУВАННЯ ТА ВІДПОЧИНКУ	ПРИСУТНЯ СТИЛЬОВА ЄДНІСТЬ. ПЕРЕДБАЧЕНЕ КОМФОРТНЕ ДОВГОТРИВАЛЕ ПЕРЕБУВАННЯ. ВЕЛИКИЙ ПРОСТІР ДЛЯ ВІДПОЧИНКУ.	+ КОМФОРТАБЕЛЬНЕ ПЕРЕБУВАННЯ + ПРИСУТНЯ ВЕЛИКА КІЛЬКІСТЬ ЛІКАРІВ; ХАРЧОВА ЗОНА, ЖИТЛОВА, ВІДПОЧИНКОВА ЗОНИ. + ЛЕГКОДОСТУПНІСТЬ - ВЕЛИКА КІЛЬКІСТЬ ЛЮДЕЙ	САНАТОРІЙ REHABILITATION SANATORIUM DARKOV SPA
РЕАБІЛІТАЦІЙНИЙ ЦЕНТР 2-5%	 ВПОРЯДКОВАНИЙ РОЗПОДІЛ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ ЗОН, ПРАВИЛЬНЕ ПЕРЕТКАННЯ ВНУТРІШНІХ ТА ЗОВНІШНІХ ПОТОКІВ	ВЕЛИКА КІЛЬКІСТЬ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ БЛОКІВ. ВЕЛИКИЙ ПРОСТІР ДЛЯ ВІДПОЧИНКУ	+ ДАНИЙ ТИП ЗАКЛАДІВ ПОВНІСТЮ ПРИСТОСОВАНИЙ ДЛЯ ХВОРИХ ЛЮДЕЙ, В ТОМУ ЧИСЛІ, ДЛЯ ІНВАЛІДІВ. + ПРИСУТНЯ ВЕЛИКА КІЛЬКІСТЬ ЛІКАРІВ; ХАРЧОВА, ЖИТЛОВА, ВІДПОЧИНКОВА ЗОНИ. + ЛЕГКОДОСТУПНІСТЬ - ВЕЛИКА КІЛЬКІСТЬ ЛЮДЕЙ	РЕАБІЛІТАЦІЙНИЙ ЦЕНТР VAIVARI NACIONĀLAIS REHABILITĀCIJAS CENTRS
РЕАБІЛІТАЦІЙНИЙ ЦЕНТР ІПОТЕРАПІЇ (ІПОЦЕНТР) 80-100%	 ПОВНИЙ СКЛАД ПРИМІЩЕНЬ ДЛЯ ЛІКУВАННЯ ТА НЕДОВГОТРИВАЛО ГО ПЕРЕБУВАННЯ. ІНОДІ МОЖЛИВЕ ТИМЧАСОВЕ ПРОЖИВАННЯ	КОМПАКТНЕ РОЗМІЩЕННЯ БУДІВЕЛЬ, НЕВЕЛИКА ТЕРИТОРІЯ ДЛЯ ВІДПОЧИНКУ	+ ДАНИЙ ТИП ЗАКЛАДІВ ПОВНІСТЮ ПРИСТОСОВАНИЙ ДЛЯ ХВОРИХ ЛЮДЕЙ, В ТОМУ ЧИСЛІ, ДЛЯ ІНВАЛІДІВ. + НАЯВНІ ВСІ НЕОБХІДНІ ПРИМІЩЕННЯ ДЛЯ УТРИМАННЯ ТА НАВЧАННЯ КОНЕЙ; + МОЖЛИВИЙ ОБМІН ДОСВІДОМ У ДІКУВАННІ ІПОТЕРАПІЄЮ; - ЗАЗВИЧАЙ ВАЖКОДОСТУПНІ;	РЕАБІЛІТАЦІЙНИЙ ЦЕНТР ІПОТЕРАПІЇ MIDLAND CHILDREN'S REHABILITATION CENTER

Рис. 1

Типи закладів, в яких використовується метод іпотерапії

ВИКОРИСТАННЯ ОДНІЄЇ ЧИ ДВОХ ФОРМ ІПОТЕРАПІЇ	ІНДИВІДУАЛЬНІ ЛІКУВАЛЬНІ ВПРАВИ	ВИКОРИСТАННЯ ВСІХ ФОРМ ІПОТЕРАПІЇ	ІНДИВІДУАЛЬНІ ЛІКУВАЛЬНІ ВПРАВИ
	РОЗВИВАЮЧА ВЕРХОВА ЇЗДА		РОЗВИВАЮЧА ВЕРХОВА ЇЗДА
	ПЕРІОД ФУНКЦІОНУВАННЯ ТИМЧАСОВИЙ (ПЕРІОДИЧНИЙ) - ЗАЛЕЖИТЬ ВІД ПОРИ РОКУ ТА ПОГОДНІХ УМОВ.		ПЕРІОД ФУНКЦІОНУВАННЯ НЕОБМЕЖЕНИЙ (ЦІЛОРІЧНИЙ) - НЕ ЗАЛЕЖИТЬ ВІД ПОРИ РОКУ ТА ПОГОДНІХ УМОВ.
	ЗАКЛАД НЕ МАЄ МОЖЛИВОСТІ ПРИЙНЯТИ ВЕЛИКУ КІЛЬКІСТЬ ПАЦІЄНТІВ. ЗАЗВИЧАЙ < 50 ОСІБ		ЗАКЛАД МАЄ МОЖЛИВІСТЬ ПРИЙНЯТИ ВЕЛИКУ КІЛЬКІСТЬ ПАЦІЄНТІВ. ЗАЗВИЧАЙ 50-100 ОСІБ.
	ПОВЕРХОВІСТЬ - ОДИН ПОВЕРХ		ПОВЕРХОВІСТЬ - ДВА ПОВЕРХИ
ОДНОПРОФІЛЬНІ		БАГАТОПРОФІЛЬНІ	

ЗА СТРУКТУРОЮ ЛІКУВАЛЬНО-ПРОФІЛАКТИЧНИХ ФОРМ ІПОТЕРАПІЇ

ТИПОЛОГІЯ РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ ІПОТЕРАПІЇ

ЗА ФУНКЦІОНАЛЬНИМ ПРИЗНАЧЕННЯМ

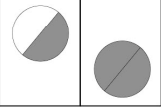

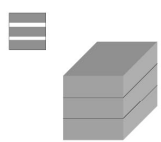
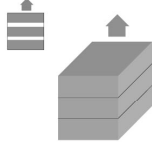
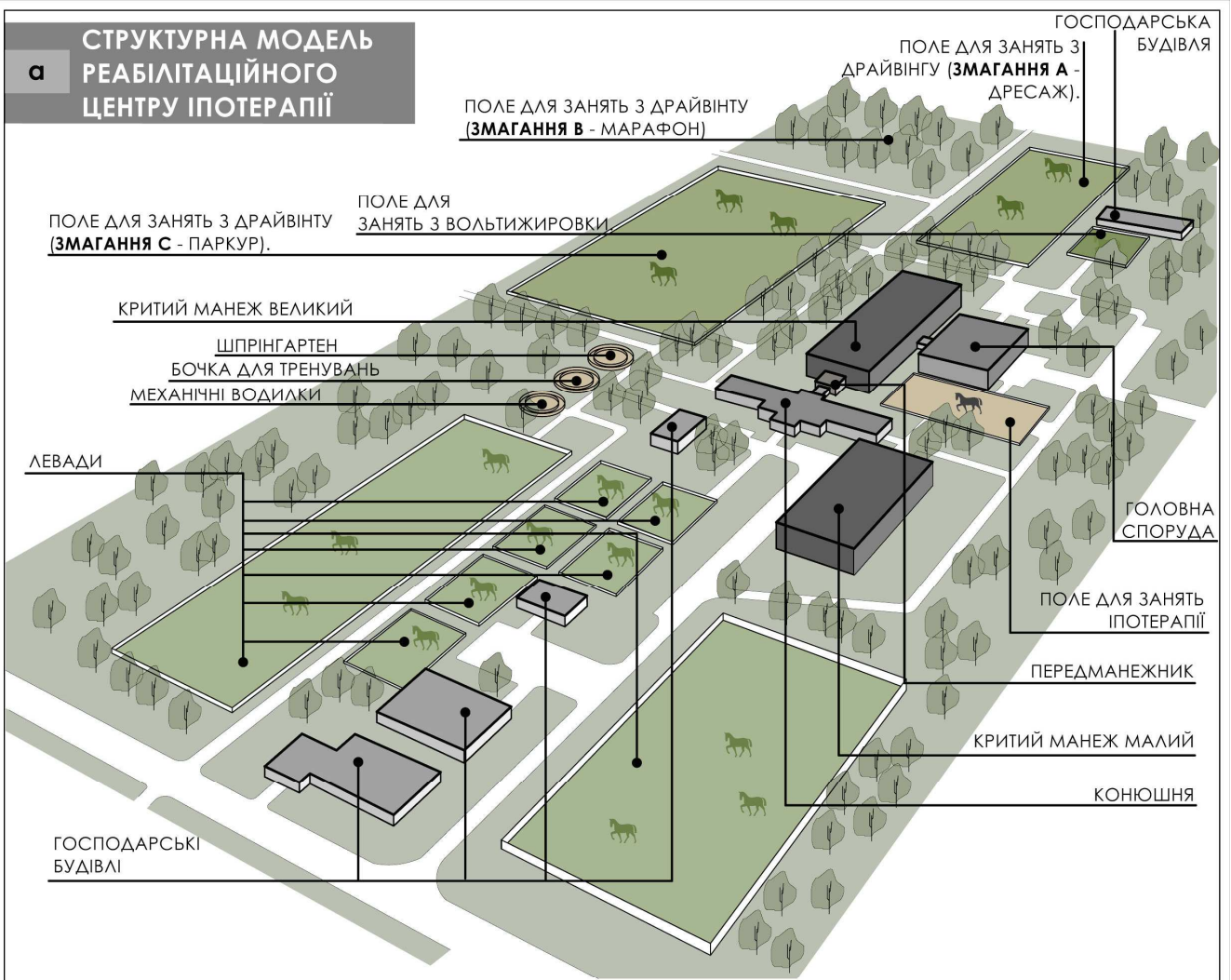
МОНОФУНКЦІОНАЛЬНІ		БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНІ	
	У ЗАКЛАДІ ДОМІНУЄ ОДНА ФУНКЦІЯ. НАЙЧАСТІШЕ - ЛІКУВАЛЬНА. ТАКОЖ МОЖЛИВА ПРИСУТНІСТЬ ЖИТЛОВОЇ ТА ХАРЧОВОЇ ФУНКЦІЇ.		У ЗАКЛАДІ ЗАДІЯНІ РІЗНОМАНІТНІ ФУНКЦІЇ. СЮДИ ВХОДИТЬ І ЖИТЛОВА, ХАРЧОВА, ЛІКУВАЛЬНА, ТОРГОВА, РЕКРЕАЦІЙНА, НАВЧАЛЬНА, ДОЗВІЛЛЄВА.
ВИКОРИСТАННЯ ВСІХ ФОРМ ІПОТЕРАПІЇ	ІНДИВІДУАЛЬНІ ЛІКУВАЛЬНІ ВПРАВИ	ВИКОРИСТАННЯ ВСІХ ФОРМ ІПОТЕРАПІЇ	ІНДИВІДУАЛЬНІ ЛІКУВАЛЬНІ ВПРАВИ
	РОЗВИВАЮЧА ВЕРХОВА ЇЗДА		РОЗВИВАЮЧА ВЕРХОВА ЇЗДА
	КІННИЙ СПОРТ ДЛЯ ІНВАЛІДІВ		КІННИЙ СПОРТ ДЛЯ ІНВАЛІДІВ
	ІГРИ ТА ВПРАВИ НА КОНЯХ		ІГРИ ТА ВПРАВИ НА КОНЯХ
	ПЕРІОД ФУНКЦІОНУВАННЯ ТИМЧАСОВИЙ АБО ЦІЛОРІЧНИЙ.		ПЕРІОД ФУНКЦІОНУВАННЯ НЕОБМЕЖЕНИЙ (ЦІЛОРІЧНИЙ).
	ЗАКЛАД МАЄ МОЖЛИВІСТЬ ПРИЙНЯТИ ВЕЛИКУ КІЛЬКІСТЬ ПАЦІЄНТІВ. ЗАЗВИЧАЙ 50-100 ОСІБ.		ЗАКЛАД МАЄ МОЖЛИВІСТЬ ПРИЙНЯТИ ВЕЛИКУ КІЛЬКІСТЬ ПАЦІЄНТІВ. ЗАЗВИЧАЙ >100 ОСІБ.
	ПОВЕРХОВІСТЬ ≤ ТРИ ПОВЕРХИ		ПОВЕРХОВІСТЬ ≥ ТРИ ПОВЕРХИ

Рис. 2

Типи реабілітаційних центрів іпотерапії

б ТИПИ БУДІВЕЛЬ І СПОРУД РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ ІПОТЕРАПІЇ ЗГІДНО ЇХ РОЗТАШУВАННЯ У ЗАБУДОВІ

I	II	III	IV
ПАВІЛЬЙОННИЙ	БЛОКОВАНІЙ	ЦЕНТРАЛІЗОВАНИЙ	КОМБІНОВАНИЙ
	<p>БОКОВЕ РОЗТАШУВАННЯ</p> <p>ПЕРИМЕТРАЛЬНЕ РОЗТАШУВАННЯ</p>		

Рис. 3 Структурна модель та прийоми розташування критого манежу, відкритої арени, передманежника, конюшні та головної споруди в структурі реабілітаційного центру іпотерапії

6

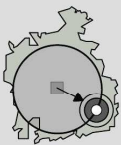
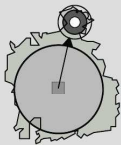
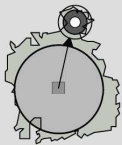
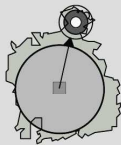
ТИП РЦІ	ОДНОПРОФІЛЬНИЙ МОНОФУНКЦІОНАЛЬНИЙ	ОДНОПРОФІЛЬНИЙ БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНИЙ	БАГАТОПРОФІЛЬНИЙ МОНОФУНКЦІОНАЛЬНИЙ	БАГАТОПРОФІЛЬНИЙ БАГАТОФУНКЦІОНАЛЬНИЙ
МІСТКІСТЬ	місткість, осіб < 50	місткість, осіб 50-100	місткість, осіб 50-100	місткість, осіб >100
ЗОНУВАННЯ ГОЛОВНОЇ СПОРУДИ	ВХІДНА ЗОНА АДМІНІСТРАТИВНА ЗОНА ЗОНА ОБСЛУГОВУВАННЯ РЕАБІЛІТАЦІЙНА ЗОНА ГОСПОДАРСЬКА ЗОНА ТЕХНІЧНА ЗОНА	ВХІДНА ЗОНА АДМІНІСТРАТИВНА ЗОНА ЗОНА ОБСЛУГОВУВАННЯ РЕАБІЛІТАЦІЙНА ЗОНА ВІДПОЧИНКОВА ЗОНА ЖИТЛОВА ЗОНА ХАРЧОВА ЗОНА ГОСПОДАРСЬКА ЗОНА ТЕХНІЧНА ЗОНА	ВХІДНА ЗОНА АДМІНІСТРАТИВНА ЗОНА ЗОНА ОБСЛУГОВУВАННЯ РЕАБІЛІТАЦІЙНА ЗОНА ВІДПОЧИНКОВА ЗОНА ЖИТЛОВА ЗОНА ХАРЧОВА ЗОНА ГОСПОДАРСЬКА ЗОНА ТЕХНІЧНА ЗОНА	ВХІДНА ЗОНА АДМІНІСТРАТИВНА ЗОНА ЗОНА ОБСЛУГОВУВАННЯ РЕАБІЛІТАЦІЙНА ЗОНА ВІДПОЧИНКОВА ЗОНА ЖИТЛОВА ЗОНА ХАРЧОВА ЗОНА СПОРТИВНА ЗОНА ГОСПОДАРСЬКА ЗОНА ТЕХНІЧНА ЗОНА
ПЛОЩА, м ²	1300-1500	2300-2700	2200-2500	3000-3300
ЗОНУВАННЯ ГЕНЕРАЛЬНОГО ПЛАНУ	ВХІДНА ЗОНА ВІЗНА ЗОНА ЗОНА ОБСЛУГОВУВАННЯ РЕАБІЛІТАЦІЙНЕ ЯДРО ЗОНА УТРИМАННЯ КОНЕЙ ГОСПОДАРСЬКА ЗОНА	ВХІДНА ЗОНА ВІЗНА ЗОНА ЗОНА ОБСЛУГОВУВАННЯ РЕАБІЛІТАЦІЙНЕ ЯДРО ТРАНЗИТНА ЗОНА ВИДОВИЩНА ЗОНА НАВЧАЛЬНА ЗОНА РЕКРЕАЦІЙНА ЗОНА ЛАНДШАФТНО-ПАРКОВА ЗОНА ЗОНА УТРИМАННЯ КОНЕЙ ГОСПОДАРСЬКА ЗОНА	ВХІДНА ЗОНА ВІЗНА ЗОНА ЗОНА ОБСЛУГОВУВАННЯ РЕАБІЛІТАЦІЙНЕ ЯДРО ТРАНЗИТНА ЗОНА ВИДОВИЩНА ЗОНА НАВЧАЛЬНА ЗОНА ЗОНА УТРИМАННЯ КОНЕЙ ГОСПОДАРСЬКА ЗОНА	ВХІДНА ЗОНА ВІЗНА ЗОНА ЗОНА ОБСЛУГОВУВАННЯ РЕАБІЛІТАЦІЙНЕ ЯДРО ТРАНЗИТНА ЗОНА ВИДОВИЩНА ЗОНА НАВЧАЛЬНА ЗОНА РЕКРЕАЦІЙНА ЗОНА ЛАНДШАФТНО-ПАРКОВА ЗОНА ЗОНА УТРИМАННЯ КОНЕЙ ГОСПОДАРСЬКА ЗОНА
ПЛОЩА, га	min 2 га	3-4 га	4-5 га	> 5 га
РОЗТАШУВАННЯ	У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ НА ОКОЛИЦІ МІСТА	У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ ЗА МЕЖАМИ НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ	У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ ЗА МЕЖАМИ НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ	ЗА МЕЖАМИ НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ
РАДІУС ДОСТУПНОСТІ	 12км або 15хв. трансп.	 25 км або 20-30 хв. трансп.	 25 км або 20-30 хв. трансп.	 40 км або 40-45 хв. трансп.

Рис. 4

Впровадження результатів дослідження та пропозиції щодо планування реабілітаційного центру іпотерапії